Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube: în Hamburg: A. Steiner.
Prețulu insertiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 178. Brașovŭ, Sâmbătă, 14 (26) Augustŭ 1893.

„Unŭ cuvêntŭ la situațiune."*)

Am înaintea mea unŭ importantŭ articulŭ, publicatŭ sub titlulŭ de mai susŭ în „Rumänische Jahrbücher" și în „Gazeta Transilvaniei," scrisŭ și subscrisŭ de d-lŭ Alesandru Mocsonyi.

In acestŭ articulŭ se resumă întréga situațiune a Românilorŭ din Austro-Ungaria, și în modulŭ sĕu de a espune *actualitatea*, precum chiar și înlăturarea anomaliilorŭ, ce esistă între cele două popóre *eterogene în rassă*, însĕ identice în interesele lorŭ comune de esistență, autorulŭ propune chiar și o soluțiune, spre a se puté ajunge la o bună înțelegere între Ungurĭ și Românĭ și care soluțiune nouĕ ni-se pare atâtŭ de firéscă, atâtŭ de limpede și atâtŭ de logică, încâtŭ noi nu putemŭ decâtŭ sĕ declarămŭ acéstă enunțare a d-lui Ales. Mocsonyi, ca unŭ *articulŭ-programŭ*, în ceea ce privesce pe Românii din Austro-Ungaria relativŭ la dreptele lorŭ cererĭ, ce le facŭ puterei de statŭ așeḑată de Austriacĭ, temporalmente, în mâna aristo-plutocrației maghiare-jidane din regatulŭ ungarŭ.

In adevĕrŭ, articululŭ e scrisŭ cu atâta claritate, sinceritate și convingere, încâtŭ merită rêndŭ cu rêndŭ sĕ fiă, în modŭ conscențiosŭ, analisatŭ de publicistica română, care de unŭ timpŭ încóce pare a se pierde în cestiunĭ micĭ ḑilnice și trecĕtóre, în locŭ de a espune și aprecia gravitatea situațiunei, în care se găsescŭ Românii în actuala constelațiune politică europénă.

Ei, asemenĭ scrierĭ nu potŭ eși decâtŭ din când în când din mintea bărbațilorŭ prevĕḑĕtorĭ și cugetătorĭ, și din acestŭ motivŭ lumea mai puțină cunoscĕtóre în ale intereselorŭ diplomației, ca sĕ nu ḑicemŭ ale capetelorŭ încoronate, a numitŭ pe asemenĭ ómenĭ politicĭ: „bărbațĭ de statŭ", carĭ conformŭ proverbului italianŭ: „cosa rara, cosa cara", cu câtŭ se ivescŭ *mai rarŭ* în luptele militante ḑilnice, cu atâtŭ au o mai mare precisiune în fixarea scopului, pe care-lŭ urmărescŭ și o mai mare convingere, că acum séu mai târḑiu vorŭ réuși a'șĭ realisa scopulŭ finalŭ, spre care tindŭ.

Acéstă impresiune mĭ-a făcut'o la prima cetire articululŭ d-lui Ales. Mocsonyi, care, dreptŭ vorbindŭ, după atâtea clevetirĭ și bêrfelĭ debitate la adresa sa în ḑiaristica română și streină, d-sa se înalță ca unŭ vulturŭ peste micele sburătóre, și anume peste **vrăbii**, carĭ nu facŭ decâtŭ *ciripescŭ*, fără a se mai gândi, că ce are sĕ aducă ḑiua de mâne.

Inainte de conferința din Sibiiu d-lŭ Mocsonyi și „Gazeta Transilvaniei" cu toțĭ aderențiĭ sĕi, erau tamnesam denunțațĭ în lumea largă, că arŭ fi nisce „Românĭ unguriți"; îndată atâtŭ din resultatulŭ conferenței câtŭ și din articululŭ d-lui Mocsonyi și din enunciațiunile „Gazetei" vedemŭ, că așa numițiĭ *„unguriți"* au stăruitŭ și stăruescŭ în modulŭ celŭ mai energicŭ pentru păstrarea și întărirea *solidarității partidului naționalŭ românŭ*, în firma convingere, că numai în modulŭ acesta vorŭ puté sĕ facă pe adversarĭ sĕ capituleze, adecă *sĕ-șĭ pună pofta în cuiu, de a maghiarisa pe Românĭ.*

Numai pentru închegarea acestei solidarități, credemŭ, că ómenii calumniațĭ în *„Voința Națională"* au păstratŭ cu cea mai mare abnegațiune o adêncă tăcere, lăsândŭ ca faptele sĕ limpeḑéscă opinia publică, décă autorii pamfletelorŭ din „Voința Națională" au dreptate, séu nu, de a pășĭ cu atâta cutezare în a calumnia pe asemenea bărbațĭ bine cugetătorĭ, ca Ales. Mocsonyi și alțiĭ, a-i calumnia, că arŭ fi trecutŭ în tabĕra maghiarismului.

Nu voimŭ pentru aḑĭ sĕ intrămŭ într'o polemică cu ómenĭ, carĭ în materiă de principii și programe sarŭ ca țarca în parŭ, cloncănindŭ din sălcĭ și din arinĭ, că ea ar avé pene mai frumóse decâtŭ alte sburătóre, pene carĭ în realitate suntŭ nefolositóre, și de aceea nu atragŭ atențiunea trecĕtorului asupra lorŭ. Chiar așa n'au atrasŭ atențiunea publicului nicĭ articulii fóiei amintite, împodobițĭ cu frase góle și sbêrnĕitóre, taxândŭ, de esemplu, pe cei mai bunĭ Românĭ, ca *„Românĭ unguriți."*

Unŭ singurŭ **spionŭ**, cu numele *Moldovan Gergely* a trasŭ folóse din acei articulĭ apăruțĭ în „Voința Națională", reproducêndŭ în broșura sa scrisă în limba maghiară cu titlulŭ *„Ameţeli politice"* tóte denunțările înșirate în ḑisulŭ ḑiarŭ, despre pretinse subvențiunĭ, ce s'arŭ fi datŭ din România Românilorŭ transilvăneni.

In fața acestorŭ calumniărĭ și denunțărĭ nimicŭ nu putea fi mai oportunŭ decâtŭ articululŭ *bine cugetatŭ* alŭ d-lui Ales. Mocsonyi, care în modŭ conscențiosŭ și *în adevĕrŭ politicŭ* sdrobesce pentru totdéuna pe *clevetitorĭ*, fiă Românĭ séu streinĭ.

In scurtŭ, suntemŭ deplinŭ învoițĭ cu cele cuprinse în articululŭ-programŭ alŭ d-lui Mocsonyi cu o singură obiecțiune, că noi carĭ urmărimŭ cursulŭ evenimentelorŭ politice mai bine de 25 de ani, suntemŭ cam sătui de frase *stereotipe și deja prea usate*, cum e frasa din acestŭ articulŭ, „că Românii avêndŭ interese identice cu Ungurii suntŭ avisațĭ de a'șĭ da mâna spre a scăpa de potopulŭ slavonŭ, care amenință a îneca pe ambele popóre în Orientulŭ Europei".

Acéstă frasă, negreșitŭ umplutură, ce nu detrage nimicŭ chintesenței articulului, amŭ auḑit'o necurmatŭ dela 1848 și până astăḑĭ rostindu-se de *bărbații de statŭ ai Românilorŭ*, fără ca Ungurii sĕ fi pusŭ celŭ mai micŭ prețŭ pe asemenea *dragoste siluită*. Décă amŭ fi amenințațĭ sĕ perimŭ, apoi nicĭ *frățietatea* séu *pacificarea* cu Ungurii nu ne va puté scăpa de acéstă peire, decâtŭ unŭ *modus vivendi* cu Slavii din Orientulŭ Europei, și care „modus vivendi" culminéză în sistemulŭ *federativŭ* cu aceste popóre!

*) Dămŭ locŭ articulului de mai susŭ, ce'lŭ primimŭ dela unŭ distinsŭ bărbatŭ politicŭ românŭ, privitorŭ la espunerile d-lui Ales. Mocsonyi asupra situațiunei. Ilŭ publicămŭ întocmai așa cum ni s'a trimisŭ, ca o voce din tabĕra nóstră națională, abstinêndu-ne dela orĭ-ce observare din parte-ne. — Red.

Moldován Gergely contra d-lui Mocsonyi. Fóia guvernului „Nemzet" publică unŭ articulŭ lungŭ de patru colóne, alŭ lui Moldován Gergely, în contra espunerilorŭ d-lui Mocsonyi despre carĭ se vorbesce mai susŭ. Acestŭ articulŭ e plinŭ de invective rĕutăcióse și absurde vrednice de rolulŭ tristŭ și înjositorŭ, ce'lŭ jócă renegatulŭ Moldován Gergely, cu atâta nerușinare, în interesulŭ contrarilorŭ némului nostru. Nu mai trebue sĕ spunemŭ, — căcĭ se înțelege de sine, — că în acestŭ nou pamfletŭ alŭ uneltei unguresci suntŭ cuprinse, în resumatŭ, tóte calumniile și denunciațiunile ticălóse la adresa Românilorŭ, ce le debitéză de unŭ timpŭ îndelungatŭ în revista sa infectă „Ungaria".

CRONICA POLITICA.

— 13 (25) Augustŭ.

Mare supĕrare în tabĕra șovinistă maghiară. „Panslaviștii au învinsŭ", strigă ele în corŭ de jale și de mâhnire. Dér unde au învinsŭ „panslaviștii"? Și asupra ce? — In Lipto-Szt. Miklos, și în *contra limbei maghiare*. Etă casulŭ: In 23 Augustŭ s'a ținutŭ în Lipto-Szt.-Miklos adunarea districtului bisericei aug ev. în biserica luterană de acolo. După vorbirea de deschidere a presidentului adunărei, Fridericŭ *Baltik* a salutatŭ *în limba maghiară* pe inspectorulŭ districtualŭ *Szentivány* Marton, apoi *totŭ în limba maghiară* a anunțatŭ adunărei, că re-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Consciu de vina sa.

— Novelă criminală de *Paul Blumenreich.* —

(4) (Urmare).

Administrarea averei sale Wilhelm Bolten o încredințase acelui tînĕrŭ advocatŭ, care ar fi avutŭ mai marĭ pretensiunĭ, decâtŭ dênsulŭ, de a moșteni pe bogatulŭ Soberski. Doctorŭ Dahlmann a refusatŭ hotărîtŭ de a primi o altă despăgubire.

„Unchiulŭ meu scia, ceea ce face, nu voiescŭ sĕ-lŭ mai necăjescŭ după mórte", ḑicea tînĕrulŭ.

De multe-orĭ s'a miratŭ Ella, pentru ce tatălŭ ei nu chiamă pe administratorulŭ sĕu acasă în afacerĭ private. Ea'lŭ vĕḑuse numai fugitivŭ, când venia pentru vre-o socotélă séu o propunere importantă. Numai astăḑĭ a fostŭ aprópe de elŭ. O, ea'lŭ admira, tatălŭ ei îi datora recunoscința — elŭ trebuia sĕ-lŭ invite de sigurŭ Dr. Dahlmann cunoscea și musica și atuncĭ putea sĕ cânte pe pianŭ cu patru mânĭ.

Tatălŭ ei nu-i refusa ușorŭ o dorință. Ce nu ceruse ea dela dênsulŭ! Camera cu pasĕrĭ, trăsura, cataractulŭ din grădină — tóte au fostŭ făcute la dorința ei. Ceea ce de unŭ timpŭ încóce îi făcea mai mare bucuriă, era aplecarea ei spre binefacerĭ. Sĕ-șĭ alégă pe stradă vre-unŭ copilŭ sdrențosŭ, sĕ-lŭ ia acasă, sĕ-lŭ lase sĕ se scalde, sĕ-lŭ imbrace din capŭ pănă'n picióre și apoi sĕ ducă copilulŭ la muma lui — acésta era pentru ea o mare plăcere! La tóte aceste, tatălŭ ei îi da bucurosŭ mijlócele.

Acum de curêndŭ din întêmplare 'i se împlini o dorință, căreia pănă acum tatălŭ ei se opusese în tăcere: ea avea acum și unŭ cățălŭ — aprópe unica dorință ce i mai rĕmăsese.

Și destulŭ de ciudatŭ fù chipulŭ cum ajunse la acestŭ animalŭ drăgălașŭ.

Neustadt, orașulŭ ei natalŭ, nu era departe de reședință, în care locuiau ei acum. Intr'o oră puteai sĕ ajungĭ cu trenulŭ și Bolten făcea acolo câte-o mică visită, pentru ca sĕ împodobéscă mormintele iubiților sĕi.

Inainte cu câteva ḑile se dusese Ella, cu tatălŭ ei, în trăsurica lorŭ trasă de doi pony, cătră loculŭ acela. Mare senzațiune făcù trăsura, când trecù pe pardoséla rea a orașului Neustadt. Pe capră ședea Ella ținêndŭ hățurile, ér în trăsură ședea D. Bolten, care de altmintrelea sta în mare veḑă aicĭ, căcĭ de atuncĭ făcuse multe pentru orașŭ.

La reîntórcerea acasă unŭ calŭ călcà unŭ câne, care totŭ sărea înaintea lorŭ. Ella oprì trăsura, sărì sprintenă josŭ, pentru-ca sĕ se uite cu compătimire la cățelŭ, care fugise mîrăindŭ la o parte.

Inzadarŭ îlŭ strigà și-lŭ lingușì — cânele se trase într'unŭ colțŭ alŭ zidului. Tocmai trecea unŭ lucrătorŭ, care cunoscea pe Bolten. Elŭ îșĭ scóse căciula, și când auḑì pe Ella strigândŭ, credea că cânele e alŭ ei. Sărì într'acolo, apucà tremurându-lŭ animalŭ și-lŭ puse în trăsură.

„Ah, tată, — tată," se rugà Ella, „acésta este o întêmplare fericită — trebue sĕ-mĭ cumperĭ cânele! De multŭ doriam unulŭ!"

„Lasă, copilă", rĕspunse tatălŭ, „nicĭ nu sciu alŭ cui este!"

„O, de câteva ḑile umblă de colo pănă colo", ḑise lucrătorulŭ, „luați-lŭ, căcĭ décă nu, va peri pe drumurĭ!"

„Te rogŭ, tată, te rogŭ!" — se rugà Ella în tonŭ lingușitorŭ.

Bolten, care mai nainte căutase unŭ banŭ mĕruntŭ, pentru ca sĕ dea unŭ bacșișŭ lucrătorului, îi dete acum unŭ talerŭ, ḑicêndŭ: din partea mea fiă — dér pe rĕspunderea d-tale!"

Și ei luară cânele.

Când Ella istorisì tatălui ei despre acéstă întêmplare, devenì elŭ seriosŭ.

„Trebuiai sĕ dai cânele înapoi", ḑise elŭ.

„Acésta voiamŭ și eu, dér d-lŭ advocatŭ Dahlmann intervenì și mĕ împedecà sĕ facŭ acésta. Și apoi tu l'ai cumpĕratŭ! L'ai plătitŭ dór' acelui omŭ, care ți-l'a pusŭ în trăsură. Cine scie, póte că domnulŭ de pe stradă a fostŭ indusŭ în eróre în privința cânelui, pe care-lŭ numia Bello."

Tatălŭ tresărì ușorŭ.

„Bello—Bello se chiamă cânele?" esclamà elŭ.

Și Muzi se apropià, când îșĭ auḑi numele sĕu celŭ vechiu, și da din códă.

„Bine", ḑise Bolten după o pausă, „bine — îlŭ vomŭ ține și-lŭ vomŭ îngriji cu credință și iubire, pănă la mórte!"

Ella îlŭ privì cu mirare. Ea de multŭ nu vĕḑuse pe tatălŭ ei atâtŭ de seriosŭ, ca în momentulŭ acesta.

* * *

„Cerule! — ce ți sa întêmplatŭ, d-le Bolten?"